

دانشگاه ادبیات و علوم انسانی

گروه جغرافیا

هو العلیم

تعداد واحد: ۲ / نظری	نام درس: جغرافیای روستایی ایران
استاد درس: مریم نادری	مقطع: کارشناسی / نیمسال اول ۹۶-۹۷

هدف کلی

فارغ التحصیل رشته جغرافیا، باید بتواند نسبت به گرایش های جغرافیا اشراف داشته باشد؛ جغرافیا و برنامه ریزی روستایی از جمله گرایشات رشته جغرافیای می باشد لذا آشنایی کافی نسبت به ویژگی های روستاها و جامعه روستایی ایران، تحلیل مسائل، توانمندی ها و زمینه های رشد با تکیه بر ویژگیهای کالبدی، اکولوژیکی، اقتصادی و اجتماعی از جمله اهداف درس مربوطه می باشد و در نهایت دانشجو باید بتواند راهکارهای لازم در زمینه حل مسائل و مشکلات روستاها را ارائه دهد.

سرفصل مطالب به تفکیک جلسات

جلسات	عناوین
اول و دوم و سوم	سیر تحول روستاها (از پیدایش تا دوره معاصر) - روند تکامل روستانشینی در ایران - روستاهای ایران در ادوار مختلف؛ ۱- روستاهای ایران از دوره حکومت مادها ۲- روستاهای ایران از دوره حکومت هخامنشیان ۳- روستاهای ایران در دوره اشکانیان ۴- روستاهای ایران در دوره ساسانیان ۵- روستاهای ایران در دوره اسلامی ۶- روستاهای ایران در دوره صفویه ۷- روستاهای ایران در دوره قاجار ۲- روستاهای ایران بعد از انقلاب مشروطیت تاکنون در پایان دو جلسه، دانشجو باید بتواند: ۱- از روند تحول روستاها از زمان پیدایش تا دوره معاصر آگاهی داشته باشد ۲- بتواند دوره های تحول روستاها را باهم مقایسه کند

نقش عوامل طبیعی و انسانی در شکل‌پذیری روستاهای ایران؛ - نقش عوامل طبیعی در شکل‌پذیری روستاها؛ - نقش عوامل انسانی در شکل‌پذیری روستاها؛ - طبقه‌بندی روستاها بر اساس شکل استقرار؛ در پایان دو جلسه، دانشجو باید بتواند: ۱- نقش عوامل طبیعی در شکل‌گیری روستاها را شرح دهد. ۲- نقش عوامل انسانی در شکل‌گیری روستاها را شرح دهد. ۳- روستاها را بر اساس شکل استقرار طبقه‌بندی نماید.	چهارم و پنجم
ساختار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی روستاها؛ - اشکال مالکیت و کاربری اراضی روستاها - انواع نظام‌های بهره‌برداری از اراضی - قشر بندی جامعه روستایی ایران - نظام بهره‌برداری از منابع آب روستاها - اشکال بهره‌برداری در اقتصاد روستایی ایران (زراعت و باغداری، دامداری و دام پروری، صنایع روستایی، گردشگری و...) در پایان جلسات، دانشجو باید بتواند: ۱- اشکال مالکیت و کاربری اراضی روستاها را نام ببرد و توضیح دهد. ۲- انواع نظام‌های بهره‌برداری از اراضی را بیان و تشریح کند. ۳- اقشار جامعه روستایی ایران را بشناسد و توضیح دهد. ۴- نظام‌های بهره‌برداری از منابع آب روستاها را بیان کند. ۵- اشکال بهره‌برداری در اقتصاد روستایی ایران را شرح دهد و مقایسه نماید.	ششم و هفتم و هشتم
اثرات اصلاحات ارضی در جامعه روستایی ایران؛ - تعریف و سابقه تاریخی اصلاحات ارضی - اهداف اصلاحات ارضی در ایران - پیامدهای اصلاحات ارضی در ایران - مالکیت در روستاهای ایران بعد از انقلاب اسلامی در پایان این دو جلسه، دانشجو باید بتواند: ۱- اصلاحات ارضی و پیشینه‌ی آن را تعریف و تشریح نماید. ۲- اهداف اصلاحات ارضی در ایران را نام ببرد و توضیح دهد. ۳- انواع مالکیت و نحوه بهره‌برداری در روستاها را در دوره بعد از انقلاب اسلامی بیان و تشریح نماید.	نهم و دهم
اختصاص دادن یک ساعت اول جلسه دهم برای آزمون میان‌ترم (۱۰ نمره) از مطالب جلسه اول تا پایان جلسه هشتم	نکته
نقش سازمان‌های دولتی در تحولات روستایی ایران؛ - نقش سازمان‌های دولتی در توسعه روستایی قبل از انقلاب - نقش سازمان‌های دولتی در توسعه روستایی بعد از انقلاب - نقش دهیاری‌ها، جهاد کشاورزی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در توسعه روستایی معاصر ایران - چالش‌های سازمان‌های دولتی متولی توسعه روستایی کشور در پایان این دو جلسه، دانشجو باید بتواند: ۱- نقش سازمان‌های دولتی در توسعه روستایی قبل و بعد از انقلاب را تشریح نماید. ۲- نقش سازمان‌های دولتی در توسعه روستایی معاصر ایران را توضیح دهد. ۳- چالش‌های سازمان‌های دولتی متولی توسعه روستایی کشور را بیان و شرح دهد. ۴- بتواند در این زمینه دوره‌های قبل و بعد از انقلاب و معاصر را مقایسه کرده و توضیح دهد.	دهم و یازدهم

۵- برای رفع چالش های موجود راهکار ارائه دهد.	
روابط شهر و روستا در ایران - روابط شهر و روستا - دیدگاه های روابط شهر و روستا اثرات و پیامدهای پیوندهای روستایی شهری - ویژگی های ناحیه ی پیرامونی روستا - شهری - ویژگی های ناحیه حاشیه شهری در پایان این جلسه دانشجو باید بتواند: ۱- روابط شهر و روستا را در ایران تحلیل نماید. ۲- پیوندهای روستایی شهری را توجیه نماید و پیامدها و اثرات متقابل را تشریح نماید. ۳- ویژگی های ناحیه ی حاشیه شهری را نام ببرد و توضیح دهد.	دوازدهم
نقش فناوریهای نوین در توسعه روستایی - ضرورت کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه روستایی - مولفه های فناوری در عرصه توسعه روستایی - ارتباطات و توسعه روستایی - کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه کشاورزی - جایگاه فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه روستایی - چالش های کاربرد فناوری های نوین در توسعه روستایی در پایان دو جلسه دانشجو باید بتواند: ۱- مولفه های فناوری در عرصه توسعه روستایی را بشناسد. ۲- ضرورت کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه روستایی را تحلیل نماید. ۳- کاربرد ارتباطات و اطلاعات را در توسعه روستایی بیان نماید. ۴- کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشاورزی دقیق را تشریح نماید. ۵- جایگاه فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه روستایی را توضیح دهد ۶- چالش های کاربرد فناوری های نوین در توسعه روستایی را نام برده و تشریح کند.	سیزدهم و چهاردهم
اشکال مدیریت روستایی از گذشته تا دوره معاصر؛ - مفهوم مدیریت - مدیریت روستایی قبل از اصلاحات ارضی - مدیریت روستایی بعد از اصلاحات ارضی - مدیریت روستایی بعد از انقلاب - شورای اسلامی انقلاب در پایان دو جلسه دانشجو باید بتواند: ۱- مفهوم مدیریت روستایی را بیان نماید. ۲- تحلیلی بر مدیریت روستایی قبل از اصلاحات ارضی داشته باشد. ۳- تحلیلی بر مدیریت روستایی بعد از اصلاحات ارضی داشته باشد. ۴- مدیریت روستایی بعد از انقلاب را تحلیل نماید.	پانزدهم و شانزدهم

شاخص های ارزشیابی دانشجو

- ۱- انضباط دانشجو از لحاظ حضور به موقع و موثر
- ۲- مشارکت علمی دانشجو در کلاس، براساس مطالعه سرفصل تدریس و نحوه ارائه مطالب در هر جلسه

۳- انجام صحیح کارهای عملی در سر کلاس

۴- پاسخگویی به سولاتی که به طور شفاهی در حین تدریس مطرح می‌شود

۵- آزمون کتبی میان ترم (۱۰ نمره) و پایان ترم ۷ نمره مطرح شده و ۳ نمره به کار کلاسی اختصاص دارد.

نحوه مدیریت علمی کلاس

- در جلسه اول نحوه مدیریت کلاس و انتظاراتم را از دانشجو مشخص نموده ام؛ نحوه حضور و غیاب و حضور به موقع ، نحوه پرسش و پاسخ و چگونگی امتحان میان ترم و پایان ترم و نحوه ارزیابی آنها براساس عملکردشان در کلاس).
  - شنیدن نظرات و پیشنهادات دانشجویان، جهت افزایش قدرت یادگیری و فهم بهترشان
  - یادگیری از طریق تعامل دو طرفه
  - گفتگو و مشارکت علمی و غیر علمی ، و مشارکت دادن دانشجویان در انتقال مفاهیم
  - در این راستا دانشجو به مطالعه دروس تدریس شده راغب می گردد و از دانشجو خواسته میشود مروری کلی از مطالب هفته گذشته در ابتدای هر جلسه داشته باشد
  - ایجاد انگیزه حس مسولیت دانشجو به عنوان سهیم شدنش در مدیریت کلاس .
- در این راستا:
- در انتهای هر جلسه از دانشجویان خواسته می شود مبحثی که تدریس شد را مختصرا تشریح نمایند و سایر دانشجویان در نتیجه گیری انتهای کلاس شراکت داده شوند.
  - در پایان هر جلسه، سرفصل مطالبی که قرار است در هفته آینده تدریس شوند، به همراه صفحاتی از کتاب، برای آگاهی قبلی دانشجو، مشخص می‌شود.
  - در آغاز هر بحث، سولاتی از عناوینی که قرار است، تدریس شود، پرسیده خواهد شد جهت کنار گذاشتن ترس از ابزار نظرات خود، ، بحث و درگیر کردن آن با مباحث علمی.

منابع مورد استفاده

- حسن افراخته(۱۳۹۳)، جغرافیای روستایی ایران، انتشارات سمت
- مسعود مهدوی(۱۳۸۵)، مقدمه ای بر جغرافیای روستایی ایران، انتشارات سمت
- سید حسن حسینی ابری(۱۳۸۰)مدخلی بر جغرافیای روستایی ایران، انتشارات دانشگاه اصفهان